



Der Menschenrechtsbeirat
der Stadt Graz

Poročilo o človekovih pravicah mesta Gradec

kratka verzija

Poročilo o človekovih pravicah mesta Gradec je prevod kratke verzije nemškega besedila *Menschenrechtsbericht der Stadt Graz 2021 – Kurzfassung*. Prevod je nastal, da bi prebivalkam in prebivalcem Gradca, ki govorijo slovenščino kot materni jezik, olajšal razumevanje. Besedilo je napisano v jasnem in jedrnatem jeziku, ki bralki in bralcu omogoča lažje razumevanje.

Inštitut za teoretično in uporabno prevodoslovje Univerze v Gradcu
predmet: prevajalski seminar iz nemščine v slovenščino
poletni semester 2022
študentka: Simona Drajzibner
nosilka predmeta: Rosemarie Linde, mag.

© Menschenrechtsbeirat der Stadt Graz, 2022.

Kontaktni naslov:

Geschäftsstelle des Menschenrechtsbeirates der Stadt Graz:

European Training and Research Centre for Human Rights and Democracy (ETC
Graz)

Elisabethstraße 50B

8010 Graz, Avstrija

menschenrechtsbeirat@etc-graz.at, www.etc-graz.eu

Kazalo

1.	Uvod	4
2.	Pravica do stanovanja in pandemija COVID-19	5
3.	Rezultati na podlagi vidikov o pravici do stanovanja.....	6
3.1.	Zakonska zaščita.....	6
3.2.	Razpoložljivost storitev, materiala, opreme in infrastruktur.....	6
3.3.	Cenovna dosegljivost	7
3.4.	Primernost	8
3.5.	Dostopnost	8
3.6.	Lokacija	9
3.7.	Povzetek rezultatov	10
4.	Priporočila o stanovanjski pravici v mestu Gradec	11
	Člani Svetovalnega odbora za človekove pravice mesta Gradec.....	12

1. Uvod

Človekove pravice so temeljne pravice vseh ljudi. To velja tudi v mestu Gradec, zato je Gradec ustanovil Svetovalni odbor za človekove pravice *Menschenrechtsbeirat der Stadt Graz*. Svetovalni odbor za človekove pravice svetuje politiki in vsako leto objavi poročilo o človekovih pravicah. Poročilo obravnava aktualna vprašanja in težave v zvezi s človekovimi pravicami v mestu Gradec. Raziskuje naslednji vprašnji: Kaj je dobro izpeljano na področju človekovih pravic? Kje so težave?

Poročilo o človekovih pravicah iz leta 2021 je 14. poročilo o človekovih pravicah Svetovalnega odbora za človekove pravice mesta Gradec. Osrednja tema je stanovanjska pravica. Ta pravica ni vsem prebivalkam prebivalcem mesta Gradec povsem zagotovljena.

Že v poročilu o človekovih pravicah iz leta 2020 so ugotovili številne težave s stanovanjsko pravico. Poročilo o človekovih pravicah 2021 pa preverja, ali so te težave še zmeraj prisotne. Pomembne ustanove mesta Gradec so na to temo podale svoja mnenja. Potekale so tudi razprave s strokovnjaki in strokovnjakinjami, ki so prinesle nadaljnje ugotovitve.

Poročilo o človekovih pravicah 2021 opisuje te ugotovitve in težave ter vključuje predloge. Razvili so jih na podlagi rezultatov razprave o pravici do stanovanja v mestu Gradec. Priporočila so naslovljena na mestno politiko Gradca in so namenjena kot pomoč za boljše uresničevanje pravice do stanovanja v mestu. Če se bodo priporočila o pravici do stanovanja v Gradcu upoštevala, bo to za mnoge prebivalce in prebivalke pomenilo velik napredek.

2. Pravica do stanovanja in pandemija COVID-19

Pandemija COVID-19 je mnoge ljudi v Gradcu zelo šokirala, prizadela pa je vse ljudi. Omejeni so bili socialni stiki, vedno znova so bile za nekaj tednov zaprte šole, omejene so bile priložnostne dejavnosti in mnogi prebivalci so morali delati od doma. Ljudje so večino svojega časa preživljali v svojih stanovanjih.

Pravica do stanovanja je temeljna človekova pravica in z njo so povezane številne druge človekove pravice. Na primer pravica do družine, pravica do prostega časa ali pravica do zaščite pred nasiljem. Še posebej v času koronavirusa je treba zaščititi pravico do stanovanja, saj prebivalci Gradca od začetka pandemije veliko več časa preživijo v svojih stanovanjih kot prej. Zato je zelo pomembno imeti ustrezno stanovanje.

Pravico do stanovanja sestavlja šest pomembnih vidikov:

- 1. Zakonska zaščita**
- 2. Razpoložljivost storitev, materiala, opreme in infrastrukture**
- 3. Cenovna dosegljivost**
- 4. Primernost**
- 5. Dostopnost**
- 6. Lokacija**

Vsi ti vidiki morajo biti izpolnjeni za zagotavljanje stanovanjske pravice. Naslednje poglavje opisuje rezultate za mesto Gradec na podlagi teh šestih vidikov.

3. Rezultati na podlagi vidikov o pravici do stanovanja

3.1. Zakonska zaščita

Ljudje v Gradcu živijo zelo različno. Obstajajo najemna stanovanja in lastniška stanovanja. Nekateri ljudje živijo tudi v stanovanjskih skupnostih ali zasilnih prenočiščih.

Vsi prebivalci Gradca potrebujejo ustrezno zaščito, ko gre za pravico do stanovanja. Zaščititi jih je treba pred nadlegovanjem ali grožnjami in zaščiteni morajo biti pred tem, da brez razloga izgubijo svoje stanovanje. Zaščititi jih je treba tudi pred tem, da bi se morali zelo hitro izseliti iz svojega stanovanja.

Rezultati:

V Gradcu je veliko tako imenovanih »nastanitvenih obratov«. Gre za obrate, ki ljudem za plačilo ponudijo prenočišče. Tam živijo predvsem sezonski delavci in sezonske delavke ter osebe, ki na drug način ne najdejo stanovanja. Vendar je tovrstno prenočevanje zelo problematično. Za ljudi, ki tam bivajo, ni zaščite po stanovanjskem pravu, kar pomeni, da lahko kadarkoli izgubijo nastanitev. Pogosto so te nastanitve tudi v zelo slabem stanju.

3.2. Razpoložljivost storitev, materiala, opreme in infrastruktur

Vsako stanovanje mora biti na določen način opremljeno. Med opremo spada tekoča pitna voda, oskrba z energijo, ki je potrebna za kuhanje, pa tudi ogrevanje in razsvetljava. Stanovanja morajo imeti stranišče in kopalnico. Stanovanje mora nuditi prostor za shranjevanje in možnost odvoza smeti. Zelo pomembno je, da imajo stanovalci in stanovalke vseh stanovanj dober dostop do dežurnih služb, kjer lahko dobijo podporo in nasvet. Vsa ta oprema služi zdravju in varnosti stanovalcev in stanovalk.

Rezultati:

Mnogi ljudje izgubijo stanovanje, ker se znajdejo v stiskah, kot so duševne bolezni, odvisnost od alkohola ali drog. V skrajnem primeru se ti ljudje lahko zatečejo samo še v zasilna prenočišča, da jim ni treba spati na ulici. Zaradi koronavirusa vedno več ljudi zbolijo za duševnimi boleznimi.

Ljudje s posebnimi potrebami pogosto potrebujejo posebej prilagojeno opremljena stanovanja. Nimajo vsa stanovanja primerne opreme.

Otrokom in mladostnikom v stiski v Gradcu pogosto ni na voljo dovolj pomoči. Premalo je stanovanjskih možnosti za otroke in mladostnike, ki ne morejo živeti v svojih lastnih domovih. Še posebej malo možnosti bivanja je za otroke z motnjami vedenja ali za otroke s posebnimi potrebami. Včasih so ti otroci nastanjeni zelo daleč stran od svojih staršev, tako, da jih le redko videvajo.

Mesto Gradec bi moralo pomagati že zelo zgodaj. Tako bi lahko otroci ostali pri svojih starših in jim ne bi bilo treba živeti drugje. A trenutno je takšne pomoči še premalo.

V Gradcu je premalo ljudi, ki so za polni delovni čas zaposleni v jaslih in vrtcih. Tudi za otroke je tam premalo mest. Premalo prostora je tudi v pošolskem varstvu in popoldanskem bivanju. Predvsem za starejše otroke in mladostnike je v Gradcu premalo možnosti varstva, čeprav je dobro varstvo otrok zelo pomembno, da lahko vsi otroci ustrezno in varno odraščajo.

3.3. Cenovna dosegljivost

Stanovanja v Gradcu morajo biti prebivalcem cenovno dosegljiva. To pomeni, da stroški najema ne smejo biti previsoki. Mesto Gradec bi moralo podpreti ljudi, ki si ne morejo privoščiti stanovanja.

Najemnike in najemnice je treba zaščititi pred zvišanjem najemnine.

Rezultati:

Vsako leto se veliko ljudi preseli v Gradec. Vsi potrebujejo tudi stanovanje. Trenutno je v Gradcu premalo stanovanj, predvsem tistih, ki si jih ljudje lahko privoščijo. Veliko stanovanj v mestu Gradec je cenovno nedostopnih. Ljudje, ki tam živijo, imajo pogosto premalo denarja za druge stvari, na primer za hrano ali za prostočasne dejavnosti. Situacija je še posebej problematična za samske ženske, za samohranilce in samohranilke, za starejše ljudi in mlade družine.

Veliko ljudi si ne more privoščiti stanovanja na zasebnem stanovanjskem trgu. Mesto Gradec ima možnost, da jim dodeli skupno 11.000 stanovanj. Cene najema teh stanovanj so veliko nižje.

Ljudje v stiski lahko v Gradcu zaprosijo za socialni transfer na podlagi potreb. Gre za finančno podporo, prilagojeno potrebam osebe, vendar je treba predložiti veljavno najemno pogodbo. Ljudje brez najemne pogodbe ne dobijo socialnega transferja na podlagi potreb. Tudi čakalne dobe so zelo dolge, preden ljudje dobijo izplačilo denarja.

Medtem je bil ukinjen socialni transfer na podlagi potreb in obstaja socialna podpora. Zanja je mogoče zaprositi tudi brez najemne pogodbe. Ni še jasno, ali bo to izboljšalo bivanjske razmere ljudi v stiski.

3.4. Primernost

Stanovanja v mestu Gradec morajo biti primerna za bivanje. To pomeni, da morajo stanovanja imeti dovolj prostora za stanovalce in stanovalke. Stanovanja morajo ščititi tudi pred mrazom, vročino, vlago, dežjem in vetrom. Zgrajena morajo biti varno, da gradbene napake in pomanjkljivosti ne bi ogrožale zdravja ljudi, ki živijo v stanovanju.

Rezultati:

Zaradi večjega obsega avtomobilskega prometa je vse več hrupa v Gradcu. Tudi drobni prašni delci in dušikovi oksidi v zraku lahko prodrejo v stanovanja. Zaradi tega lahko pri ljudeh nastopijo zdravstvene težave.

Povečan promet na ulicah ogroža tudi otroke. Ne morejo se več svobodno gibati po ulicah in imajo manj prostora za igranje.

V Gradcu se gradi vse več stanovanj. Gradijo se tudi v predelih mesta, kjer jih je že veliko. Posledice so hrup in konflikti s sosedi, ker morajo ljudje živeti preveč tesno skupaj. Od začetka pandemije je še posebej veliko napetosti, ker morajo ljudje veliko več časa preživeti doma.

Zaradi množične gradnje stanovanj izginjajo tudi zelene površine. Zato je v Gradcu vedno bolj vroče. To je lahko še posebej problematično za starejše osebe in otroke.

Tudi v zasilnih prenočiščih bivanje ni zagotovljeno vsem. Predvsem transspolne osebe pogosto ne vedo, na koga se lahko obrnejo, ko se znajdejo v stiski.

V času koronavirusa so še posebej obremenjene družine, saj te pogosto živijo v premajhnih stanovanjih. Zaradi pandemije COVID-19 so šole za otroke in mladostnike vedno znova zaprte. Pouk morajo imeti od doma in od doma se morajo učiti za izpite. Tudi starši so pogosto doma. Od doma morajo delati in hkrati skrbeti za otroke, kar ustvarja napetosti.

Zaradi koronavirusa ima veliko otrok in mladostnikov duševne stiske, ker so stanovanja premajhna in v družini nastajajo prepiri. Pa tudi zato, ker jim primanjkuje stikov s prijateljicami in prijatelji.

V mestu Gradec je trenutno premalo pomoči otrokom in mladostnikom z duševnimi stiskami.

Zaradi situacije s koronavirusom se ženske bolj bojijo nasilja doma. Lahko gre za fizično ali za psihično nasilje. V večini primerov je nasilen njihov partner. Zaradi situacije s koronavirusom se veliko žensk ne more ločiti od svojega partnerja. V odnosu morajo ostati, tudi če v njem doživljajo nasilje.

3.5. Dostopnost

Stanovanja morajo biti dostopna. To pomeni, da lahko vsak, ki potrebuje stanovanje, tudi živi v njem. Dostop do stanovanja bi morali na primer imeti tudi ljudje s

posebnimi potrebami. Prav tako ne bi smeli biti zapostavljeni priseljenci in priseljenke.

Rezultati:

Gradec ima veliko število občinskih stanovanj. Ta so lahko dodeljena ljudem v težkih razmerah, a je v zadnjih letih prišlo do sprememb pravic pri dodelitvi teh stanovanj. Zdaj lahko ljudje zaprosijo za občinsko stanovanje le, če so bili predhodno vsaj pet let prijavljeni v Gradcu. Tudi ljudje, ki so dobili azil v Avstriji, niso upravičeni do občinskega stanovanja.

Mnogim je težko najti stanovanje na zasebnem stanovanjskem trgu, saj so cene stanovanj tam zelo visoke. Ljudje morajo plačati varščino najemodajalcu ali najemodajalki. Stanovanje morajo tudi opremiti, s pohištvom. Včasih se za posrednika ali posrednico zaračunajo še dodatni stroški. Za mnoge so ti stroški previsoki, še posebej, če trenutno nimajo službe in ničesar ne zaslužijo.

Do diskriminiranja prihaja tudi na zasebnem stanovanjskem trgu. Najemodajalci pogosto zavračajo družine z več otroki. Tudi ljudje, ki so dobili azil v Avstriji, pogosto ne najdejo stanovanja.

Mnogi ljudje, ki ne najdejo stanovanja, morajo poiskati zavetje v zasilnih prenočiščih. Med njimi je veliko žensk z otroki, ki v zadnjih letih preživijo vedno več noči v zasilnih prenočiščih.

3.6. Lokacija

Stanovanja se morajo nahajati na dobrih in varnih mestih. To pomeni, da se ljudje lahko od doma do delovnega mesta pripeljejo, na primer z avtobusom ali z vlakom. V bližini stanovanja morajo biti tudi druge pomembne ustanove, na primer ustanove z možnostjo varstva otrok, ali zdravstveni domovi.

Dostop do teh ustanov morajo imeti tudi ljudje, ki živijo na podeželju.

Rezultati:

Mladi v Gradcu želijo uporabljati javne prostore in parke. Zaradi situacije s koronavirusom prihaja vedno znova do omejitev. Konflikti nastanejo, ko mladi ne glede na omejitve uporabljajo javne prostore.

V Gradcu je premalo prostorov, kjer se lahko zadržujejo mladostniki. Premalo je prostorov, kjer lahko mladi preživljajo čas, ne da bi jim bilo treba kaj kupiti. Premalo je tudi prostorov, kjer so mladostniki lahko glasni, ne da bi motili druge ljudi.

V nekaterih predelih Gradca so stanovanja zelo draga. Veliko ljudi si v teh predelih ne more privoščiti najemnin, zato živijo v drugih predelih mesta, kjer so stanovanja cenejša. V takšnih predelih živi še posebej veliko ljudi, ki so se priselili v Avstrijo. Posledično veliko otrok iz teh družin obiskuje iste vrtce in šole v četrti. Mnogi otroci

tukaj niso dovolj podprti. V primerjavi z drugimi predeli Gradca prihaja v teh četrth tudi do diskriminacij.

3.7. Povzetek rezultatov

Rezultate poročila o človekovih pravicah 2021 je mogoče povzeti na štirih različnih ravneh:

Ekonomska dimenzija (cenovna dosegljivost):

V mestu Gradec si ne morejo vsi ljudje privoščiti ustreznega stanovanja. Še posebej ne na zasebnem stanovanjskem trgu. Tukaj so stroški za vselitev v stanovanje zelo visoki (varščina, pohištvo, provizija za posrednike).

Čakalna doba za stanovanja, ki jih dodeli mesto Gradec, je pogosto zelo dolga. Nekateri se za takšno stanovanje niti ne morejo prijaviti.

V nekaterih predelih mesta Gradec živi veliko ljudi v stiski.

Socialna (družbena) dimenzija:

Veliko ljudi je pri iskanju stanovanja prikrajšanih. To so družine z veliko otroki, ljudje, ki so pobegnili v Avstrijo, ljudje, ki so brezposelni, ali ljudje, ki trpijo za duševno boleznijo. Najemodajalci in najemodajalke imajo pogosto do teh ljudi še veliko predsodkov, zato jim svojih stanovanj nočejo oddajati.

Mnogi izmed njih morajo nato v zasilno prenočišče, vendar tam pogosto ne morejo dobiti dovolj pomoči.

Ekološka dimenzija (okoljske težave):

V Gradcu se gradi vse več stanovanj. Gradijo se tudi na velikih zelenih površinah, kot so parki ali v gozdovih, in zaradi tega ni dovolj zelenih površin za prebivalke in prebivalce. Vsi si želijo te redke zelene površine uporabiti za prostočasne dejavnosti. Vse več je konfliktov med različnimi skupinami ljudi.

Mnogi morajo živeti tudi tesno drug ob drugem, zato prihaja do nesoglasij s sosedi in do več hrupa.

V Gradcu je vse več avtomobilskega prometa, kar vpliva na okolje in tudi na zdravje ljudi.

Institucionalna dimenzija (zakoni in predpisi):

Zakoni urejajo, kdo lahko zaprosi za stanovanje v Gradcu. Nekateri ljudje so pri teh zakonih izključeni.

Nastanitveni obrati sploh nimajo predpisov. Ljudje, ki so tu nastanjeni, niso zaščiteni.

4. Priporočila o stanovanjski pravici v mestu Gradec

Marsikomu v Gradcu pravica do stanovanja ni zagotovljena. Zato so tukaj navedena priporočila. Če se priporočila upoštevajo, se lahko položaj mnogih ljudi v Gradcu izboljša.

Ekonomska dimenzija (cenovna dosegljivost):

1. Ljudje, ki iščejo stanovanje, naj bodo podprti s strani mesta Gradec. Finančna pomoč mora temeljiti na potrebah ljudi in jim ne sme škodovati.
2. Finančna pomoč ne sme biti prekinjena. Ljudje ne bi smeli biti prepuščeni sami sebi brez finančne pomoči.

Socialna (družbena) dimenzija:

1. Ljudje v stiski naj dobijo stanovanje, ne da bi bili vezani na kakršne koli pogoje.
2. Ljudje, ki ne morejo več plačevati najemnine, ne smejo biti deložirani iz svojih domov.
3. Ljudje brez stanovanja ne bi smeli več biti prikrajšani. Treba je zmanjšati predsodke do ljudi, ki nimajo doma.

Ekološka dimenzija (okoljske težave):

1. Za prebivalce Gradca je treba ustvariti več zelenih površin.
2. Mesto Gradec naj imenuje "komisarko ali komisarja za pešce in peške". Ta oseba bo imela vlogo svetovalke ali svetovalca.
3. Mesto Gradec naj ponudi pomoč v primeru sporov v javnem prostoru.

Institucionalna dimenzija (zakoni in predpisi):

1. Stanovanja v Gradcu naj bodo dostopna vsem. Ljudje, ki so prejeli azil v Avstriji, bi morali imeti tudi dostop do stanovanj v mestu Gradec.

Člani Svetovalnega odbora za človekove pravice mesta Gradec

Stanje: avgust 2021

<p>Mag.^a Angelika Vauti-Scheucher (Predsednica) <i>Universalmuseum Joanneum,</i> <i>Stabsstelle für Inklusion und</i> <i>Partizipation</i></p> <p>(Univerzalni muzej Joanneum, Urad za inkluzijo in sodelovanje)</p>	<p>Joe Niedermayer <i>RosaLila PantherInnen</i> (svetovalni center <i>RosaLila</i> <i>PantherInnen</i>)</p>
<p>Mag. Max Aufischer (podpredsednik) <i>Kulturvermittlung Steiermark</i> (Posredovanje kulture dežele Štajerske)</p>	<p>Wolfgang Pucher <i>Pfarrer Vinzenzgemeinschaft</i> <i>Eggenberg</i> (župnik Družbe svetega Vincencija Pavelskega Eggenberg)</p>
<p>Dr. Wolfgang Benedek <i>Universitätsprofessor i.R. Karl-</i> <i>Franzens-Universität Graz</i> (zaslužni univerzitetni profesor na Univerzi Karla in Franca v Gradcu)</p>	<p>Mag. Hans Putzer <i>Bürgermeisteramt</i> (Občinski urad mesta Gradec)</p>
<p>Sigrid Binder <i>Grüne Gemeinderätin a.D.</i> (nekdanja svetnica avstrijskih Zelenih)</p>	<p>Mag.^a Denise Schiffrer-Barac <i>kija Steiermark</i> (Urad varuha človekovih pravic za otroke in mladostnike dežele Štajerske)</p>
<p>Mag.^a Jutta Dier <i>Friedensbüro Graz</i> (Mirovni inštitut Gradec)</p>	<p>Dr. Manfred Scaria <i>Oberlandesgericht Graz</i> (Višje deželno sodišče v Gradcu)</p>
<p>Günther Ebenschweiger <i>Präventionskongress</i> (Avstrijski kongres za preprečevanje nasilja nad ženskami in otroki)</p>	<p>Mag. Michael Schwanda <i>Oberlandesgericht Graz</i> (Višje deželno sodišče v Gradcu)</p>
<p>Mag. Christian Ehetreiber <i>ARGE Jugend gegen Gewalt und</i> <i>Rassismus</i></p>	<p>Mag. Armin Sippel <i>FPÖ GR-Klub</i> (Avstrijska svobodnjaška stranka, klub občinskega sveta)</p>
<p>Mag. Christian Ehetreiber <i>ARGE Jugend gegen Gewalt und</i> <i>Rassismus</i></p>	<p>Dr. Klaus Starl <i>Geschäftsstelle, ETC GRAZ</i></p>

(Delovna skupnost Mladi proti nasilju in rasizmu)	(Evropski center za usposabljanje in raziskave za človekove pravice in demokracijo v Gradcu)
Mag. Godswill Eyawo <i>MigrantInnenbeirat</i> (Svetovalni svet za migrante mesta Gradec)	Peter Stöckler <i>ÖVP GR-Klub</i> (Avstrijska ljudska stranka, klub občinskega sveta)
Mag.^a Daniela Grabovac <i>Antidiskriminierungsstelle Steiermark</i> (Agencija za boj proti diskriminaciji dežele Štajerske)	Niko Swatek, BSc <i>NEOS</i> (Stranka NEOS – Nova Avstrija in Liberalni forum)
Karl Heinz Herper <i>SPÖ GR-Klub</i> (Socialdemokratska stranka Avstrije, klub občinskega sveta)	Mag.^a Ulrike Taberhofer <i>KPÖ GR-Klub</i> (Komunistična stranka Avstrije, klub občinskega sveta)
Mag.^a Dr.ⁱⁿ Elke Lujansky-Lammer <i>Gleichbehandlungsanwaltschaft</i> <i>Regionalbüro Steiermark</i> (Območni urad za enakopravnost dežele Štajerska)	Lisa Weichsler, BA MA <i>Interreligiöser Beirat</i> (Medverski svetovalni odbor)
	Dr. Josef Wilhelm <i>Vorstand Friedensbüro Graz</i> (Upravni odbor Mirovnega inštituta Gradec)
Mag.^a Gabriele Metz, MA <i>Ombudsstelle für Grazer Mädchen und Frauen</i> (Urad varuha človekovih pravic za dekleta in ženske mesta Gradec)	Manuela Wutte, MA <i>Grüne GR-Klub</i> (Avstrijska politična stranka Zeleni, klub občinskega sveta)